

ПРОДОВОЛЬЧА КРИЗА СКАСОВУЄТЬСЯ: В УКРАЇНІ ВІДБУЛАСЯ ПОСІВНА

Сюзана ГРИГОРЕНКО,
виконавча директорка
Насінневої асоціації України

З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну аграрії зіштовхнулися з небаченими досі викликами: пошкодженням сільськогосподарської техніки російськими військовими, замінуванням полів і складів, крадіжками вирощеної продукції. Аграріям потрібно було швидко створити нові логістичні маршрути, перевезти насіння у безпечні регіони, а головне – знайти спосіб вивезти готову продукцію за кордон, попри блокування Росією українських морських портів.

Однак посівна відбувалася. Ярих культур засіяно на 14 163,4 тис. га. Цей обсяг менший, ніж минулого року – 16 916 тис. га. Однак, зважаючи на екстремальні умови, у яких проводилися сільськогосподарські роботи, цей результат можна вважати хорошим. Що було характерно для посівної 2022 – нижче в матеріалі.

Реструктуризація посівних площ

Посівна площа кукурудзи та соняшника зменшилася. Цього

року посів цих культур становить 4,62 та 4,68 тис. га відповідно. Водночас як у 2021 році цей показник був 5,47 та 6,50 тис. га. Для цього є низка причин.

Кукурудза – це примхлива культура, яка вимагає постійного догляду й обробітку (добрива, ЗЗР, на внесення яких постійно будуть потрібні паливо, техніка та людські ресурси). Зберігати врожай складно, адже повинні бути витримані усі умови, щоб зерно не втратило якості. Тому в умовах бойових дій деякі аграрії віддали перевагу вирощуванню сої або ранніх зернових, адже це організаційно дещо легший процес.

Також потрібно розуміти, що кукурудза зазвичай експортується за кордон, а проблем з логістикою зараз чимало. Тому в підсумку підприємці обирали менш затратні культури, які можна продати як в Україні, так і за її межами.

Що стосується соняшника, то зменшення обсягу посівів сталося з об'єктивних причин. А саме через активні бойові дії та окупацію східних і південних регіонів України: Херсонської, Донецької, Запорізької, Луганської областей. Відтак у Запорізькій області 2022 року було засіяно 60,6 тис. га, тоді як минулого року – 531,1; у Херсонській – з 338 тис. га за 2021 рік ця кількість опустилася до 8,6; а в Донецькій – з 349,3 до 195 тис. га.

Однак складною для аграрного сектору стала саме Луганська область. Через запеклі бої там не вдалося висіяти жодну з культур. Під питанням також і збір чи підживлення озимих, які вдалося висіяти ще до пов-

номасштабної війни. Зважаючи на ситуацію, яку маємо на середину червня, Луганська область лишається без посівної ярих культур і, швидше за все, озимі для сезону 2022/23 також не вдасться висіяти. Навіть якщо російських військових вдасться відтіснити, поля ще потрібно розмінувати.

Натомість «естафету» із соняшником підхопили в Дніпропетровській (598 тис. га у 2021-му проти 612 цього року) та Житомирській (145,9 тис. га у 2021-му проти 155,2 тис. га у 2022-му) областях, де збільшили площі під цією культурою. Його навіть спробували виростити у «непопулярних» для цієї культури регіонах: у Рівненській, Івано-Франківській та Тернопільській областях.

Практично не змінилися площі під основними культурами. Це стосується ярої пшениці, гречки, вівса, пшениці та ячменю. Обсяги засіяного 2022 року практично ідентичні тогорічній посівній. А площі під ярим ріпаком навіть збільшилися.

Недоотримання врожаю

Загалом цього року аграрії зробили ставку на культури, які дають менший врожай, але коштують дорожче. Наприклад, врожайність ріпаку чи сої 25-30 ц/га проти 55-65 ц/га пшениці чи 80 ц/га кукурудзи. Однак кінцева ціна більша. Тож аграрії тут шукають баланс.

Водночас втрат все одно не оминути. Ще з початку посівної низка аналітичних агенцій, асоціації та профільних міністерств в Україні і США робили прогнози щодо недоотримання врожаїв. Так, KSE Institute

разом з Міністерством аграрної політики та продовольства України оприлюднили перші цифри по непрямим втратах агросектору. Загалом вони становлять \$23,3 млрд. А окремо втрати від недоотриманого врожаю становлять за попередніми оцінками понад \$9 млрд.

Попри компенсацію та нарощування посівних площ в західних регіонах цьогоріч спостерігатиметься недобір по пшениці, соняшнику і ячменю. Недобір – це не дефіцит. Продукції вистачить і для внутрішнього ринку, і для експорту. Однак тієї ж пшениці ми могли б отримати на 33% більше, соняшника – на 32%, ячменю – на 31%. Втрати, дещо менші, але все ж втрати, будуть і по інших культурах.

Вікно можливостей та прогнози

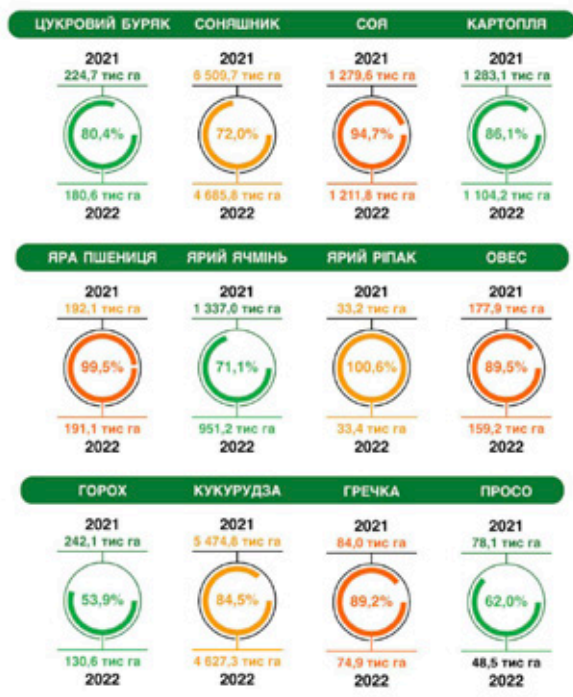
Вікно можливостей. Складно шукати можливості, коли в країні війна, а робочий процес переривають повітряні тривоги, але ці можливості є. Наприклад, ми вже зараз бачимо активізацію західних областей України та розкриття їхнього потенціалу щодо вирощування різних культур (від садових до зернових), експериментування з відносно новими культурами (як-от гібридне жито на території Полісся) тощо. Західні регіони цілком можуть перехопити естафету та наростити посівні площі від кукурудзи до соняшника.

Ще один момент з можливостями – підготовка до екологічного туризму. Лавандові плантації, сади, фруктові дерева, великі масиви лохини – за правильної підготовки все це може дати й запустити ефект «стисненої пружини», коли після перемоги і в українців, і в іноземців буде попит як на подорожі, так і на споживання цієї продукції. Тож тут може

2022 VS 2021: ПОСІВНА КАМПАНІЯ В КІЛЬКОСТІ ЗАСІЯНИХ ПЛОЩ

Аналіз проведений згідно з даними опитування Міністерства аграрної політики та продовольства України в 2022 році.

себе реалізувати як малий бізнес (особливо, зважаючи, що Мінагро зараз виділяє гранти на сади й теплиці), так і насінневий (розсади, дослідні станції) чи хімічний (підживлення, добрива, обробка тощо).

Збільшити свою долю на ринку можуть і вітчизняні насінневі компанії. Причому вже з врожаю 2022 року. Це означає, що імпорт зникне, але це – можливість, якою можна скористатися.

Прогнози. Осіння посівна відбудеться. До неї вже готуються аграрії. По структурах плюс-мінус буде та сама ситуація: пшениця, ячмінь, жито та ріпак. Осімі бобові поки не надто прижилися в Україні, тритикале присутнє, але в порівнянні з іншими культурами його частка не надто велика. По площах зменшення не планується, адже незрозуміло, якою буде ситуація навесні, тож намагатимуться висія-

ти максимально, наскільки це можливо.

Фізичного насіння на складах, за попередніми даними, агровиробники мають близько 30%. Решта або оплачена, або заброньована. Однак насіння не поспішають везти в Україну через нестабільну ситуацію та можливе поцілення ракетами в склади чи елеватори. А ті розміщуються якраз у центральних областях. Будувати з нуля нові склади на Заході України наразі не вигідно. Адже це буде або дуже локальний бізнес, або доставка насіння, скажімо, в ту ж Дніпропетровську чи Чернігівську область, буде надто дорогою. Тож аграрії продовжують користуватися тими логістичними можливостями, що вже є. Тому насіння чекає свого часу.

Тож, агрофронт тримається! Ми на своїй землі, а отже, маємо вистояти!